

Frank McCourt

instant

De l'autor
del bestseller
'Les cendres d'Angela',
Premi Pulitzer

PRÒLEG

Ja tens el teu somni.

Això és el que deia la mare quan érem petits, a Irlanda, i un somni es convertia en realitat. El somni que jo tenia sempre era que entrava amb vaixell al port de Nova York, bocabadat pels gratacels que veia al davant. L'explicava als meus germans i ells m'envejaven perquè jo havia passat la nit a Amèrica, fins que varen començar a afirmar que ells també havien tingut aquell somni. Sabien que era una manera segura d'atreure l'atenció, encara que discutís amb ells, que els digués que jo era el gran, que aquell era el meu somni i que valia més que no s'hi fiquessin o se la guanyarien. Em deien que jo no tenia cap dret a quedar-me aquell somni per a mi sol, que tothom podia somniar Amèrica en plena nit, i que jo no podia impedir-ho. Jo els deia que sí que podia. No els deixaria dormir en tota la nit i no somniarien res de res. Michael només tenia sis anys, i es reia d'imaginar-me a mi anant de l'un a l'altre per impedir que somniessin els gratacels de Nova York. Malachy deia que jo no podia fer res contra els seus somnis perquè ell havia nascut a Brooklyn i podia somniar Amèrica tota la nit i part del dia si volia. Vaig apel·lar a la mare. Vaig dir-li que no era just com tota la família m'envaïa els somnis, i ella va dir:

–Apa!, per l'amor de Déu, beu-te el te i vés-te'n a l'escola i para de turmentar-nos amb els teus somnis.

El meu germà, Alphie, només tenia dos anys i estava aprenent paraules; va posar-se a picar a la taula amb una cullera i repetia:

–*Tumenta-nos, tumenta-nos.*

I tothom va posar-se a riure, i em vaig adonar que podia compartir els somnis amb ell en qualsevol moment, o sigui que per què no podia fer-ho també amb Michael? Per què no amb Malachy?

Quan l'*Irish Oak* va salpar de Cork l'octubre de 1949, esperàvem arribar a Nova York al cap d'una setmana. En comptes d'això, després de dos dies de ser al mar, ens varen dir que anàvem a Mont-real, al Canadà. Vaig dir al primer oficial que l'únic que jo tenia eren quaranta dòlars, i que si la Naviliera Irlandesa em pagaria el tren des de Mont-real a Nova York.

–No –va respondre–, la companyia no se'n fa responsable.

Va explicar que els vaixells de càrrega eren les prostitutes dels oceans, que fan qualsevol cosa a qui sigui.

–Es pot dir que un vaixell de càrrega és com el gos afamat: segueix a qualsevol.

Dos dies després, la Naviliera Irlandesa va canviar d'idea i ens va donar les bones noves, «Navegueu cap a la ciutat de Nova York», però dos dies més tard varen dir al capità: «Navegueu cap a Albany».

El primer oficial va explicar-me que Albany era una ciutat que hi havia riu Hudson amunt, la capital de l'estat de Nova York. Va dir que Albany tenia tot l'encís de Limerick.

–Ha, ha, ha, un gran lloc per morir-s'hi, però no pas un lloc per casar-te ni per pujar-hi els fills.

Ell era de Dublín i sabia que jo era de Limerick, i quan es burlava de Limerick jo no sabia què fer. M'hauria agradat deixar-lo clavat amb un comentari agut, però em mirava al mirall, amb la cara plena de grans, els ulls irritats i les dents negres, i sabia que mai no podria plantar cara a ningú, especialment un primer oficial que tenia un uniforme i una carrera prometedora com a patró del seu propi vaixell. I després em deia: «I per què m'ha d'importar el que la gent digui de Limerick? L'únic que hi he tingut han estat desgràcies».

Aleshores passava allò tan estrany. Seia al pont amb aquell meravellós sol d'octubre, amb l'Atlàntic preciós i blau que m'envoltava, i provava d'imaginar-me com seria Nova York. Provava de veure la Cinquena Avinguda o Central Park o el Greenwich Village, on tothom semblava una estrella de cinema, ben bronzejats, amb dents que resplendien. Però Limerick m'empenyia cap al passat. En comptes de passejar tranquil·lament per la Cin-

quena Avinguda amb el bronzejat i les dents blanques, tornava als carrerons de Limerick, amb les dones als portals que la feien petar i s'estrenyien les mantellines a les espatlles com a senyal de menyspreu; criatures amb la cara bruta de pa i melmelada, que jugaven i reien i anaven plorant a la mare. Veia gent a missa de diumenge, on corria un xiuxiueig quan algú, dèbil de gana, es desmaiava al banc i els homes del darrere de tot l'havien de treure a fora, i anaven dient «Deixeu passar, deixeu passar, per l'amor de Déu, que no veieu que s'afoga?», i jo volia ser un home com aquells, que deia a la gent que deixessin passar perquè això et donava dret a quedar-te a fora fins que s'acabava la missa i te'n podies anar al pub, que és per això que estaves dret al darrere de tot, amb els altres homes, des del principi. Els homes que no bevien sempre s'agenollaven allà al costat de l'altar per demostrar com eren de bons i que tant se'ls en donava si els pubs eren tancats fins al Dia del Judici. Sabien les frases de la missa millor que ningú altre i se senyaven i s'alçaven i s'agenollaven i pregaven en veu baixa com si sentissin el dolor de Nostre Senyor més que la resta de la congregació. N'hi havia que havien deixat la gerra del tot, i aquests eren els pitjors: sempre predicaven contra el dimoni de la beguda i miraven amb condescendència els que encara hi estaven atrapats, com si ells ja fossin en el camí del cel. Semblava que Déu i tot hagués de donar l'esquena a un home que fes la gerra, quan tothom sabia que rares vegades senties un capellà que des del púlpit atacés la cervesa ni els homes que anaven a fer-ne una. Els homes que tenien la set es quedaven al costat de la porta preparats per sortir en corrua així que el capellà digués «*Ite missa est*, aneu en pau». Es quedaven al darrere perquè tenien la boca seca i se sentien inferiors per ser al davant, amb els sobris. Jo em quedava al darrere per poder sentir-los criticar la lentitud de la missa. Anaven a missa perquè no anar-hi és pecat mortal, tot i que no sé si no era un pecat pitjor fer broma amb l'home del costat que si el capellà no s'afanya expiraràs de set allà mateix. Si sortia el pare White a fer el sermó, remugaven i feien fressa durant els sermons, els més lents del món, mentre el capellà tombava els ulls cap al cel i declarava que tots estàvem condemnats si no ens esmenàvem i ens dedicàvem enterament a la Mare de Déu. El meu oncle Pa Keating feia riure els homes i s'havien de tancar la boca amb la mà quan deia: «Jo em dedicaria a la Mare de Déu si em passés una bona gerra de negra ben cremosa». Jo volia ser allà, ja adult, amb pantalons llargs, amb el meu oncle Pa Keating, i quedar-me

dret al darrere amb els homes que tenien la set, i riure mentre em tapava la boca amb la mà.

Estava assegut a la gandula del pont i em veia voltant amb bicicleta per la ciutat de Limerick i pels afores, repartint telegrams. Em veia cada dia d'hora al matí, passant per camins amb la boirina que s'alçava dels camps i les vaques que em dedicaven un mugit esporàdic i gossos que em perseguïen fins que els feia fugir a cops de roc. Sentia criatures que ploraven i demanaven la mare als masos, i pagesos que duïen les vaques als camps a cops de vara després de munyir-les.

I em posava a plorar en silenci, assegut en aquella gandula al pont amb el preciós Atlàntic al meu voltant i Nova York davant meu, la ciutat dels meus somnis, on tindria un bronzejat perfecte i les dents d'un blanc enlluernador. Em preguntava què em passava, en nom de Déu, perquè ja enyorés Limerick, ciutat de tristeses grises, el lloc on somniava fugir cap a Nova York. Sentia l'advertiment de la mare: «Val més boig conegut que savi per conèixer».

Havíem de ser catorze passatgers al vaixell, però un va anul·lar el viatge i haguérem de salpar amb el número de la mala sort. La primera nit de ser al mar, el capità va sortir i ens donà la benvinguda. Va riure i digué que no era supersticiós pel nombre de passatgers, però com que hi havia un capellà entre nosaltres, oi que seria meravellós que sa reverència digués una pregària que ens protegís de tot mal? El capellà era un homenet grassó, nascut a Irlanda, però havia passat tant de temps a la seva parròquia de Los Angeles, que no tenia cap rastre d'accent irlandès. Quan va aixecar-se per dir la pregària i se senyà, quatre passatgers varen quedar-se amb les mans a la falda, i per això vaig saber que eren protestants. La mare deia que es podia veure els protestants d'una hora lluny pel capteniment reservat. El capellà va demanar a Nostre Senyor que ens contemplés amb pietat i amor, que passés el que passés en aquells mars tempestuosos, estàvem preparats perquè ens acollís en el seu si diví. Un protestant vell va agafar la mà de la seva muller. Ella somrigué i li va fer que no amb el cap, i ell també va somriure, com si volgués dir «No et preocupis».

El capellà va seure a taula al meu costat. Va xiuxiuejar que aquells dos protestants s'havien fet molt rics criant cavalls de curses de pura raça a Kentucky, i que si jo tenia gens de seny seria amable amb ells, que mai no se sap.

Jo volia preguntar quina era la manera correcta de ser amable amb protestants rics que crien cavalls de curses, però no podia

per por que el capellà es pensés que jo era ximple. Vaig sentir els protestants dir que els irlandesos eren tan encisadors i els nens tan adorables, que gairebé ni t'adonaves de com eren de pobres. Jo sabia que si parlava amb protestants rics, hauria de somriure i ensenyar les dents negres, i això seria la fi. Així que fes uns quants calés a Amèrica, hauria d'anar corrents al dentista i fer-me arreglar les dents. Ja es veia a les revistes i a les pel·lícules que els somriures obrien portes i feien córrer les noies, i si jo no tenia un bon somriure, ja me'n podia tornar a Limerick i agafar una feina triant cartes en una habitació amagada i fosca de l'oficina de correus, on tant se'ls en donaria si no tenies ni una sola dent.

Abans d'anar a dormir, el cambrer va servir te i galetes a la sala. El capellà va dir:

—Jo em prendré un escocès doble, i deixa estar el te, Michael, que el whiskey m'ajuda a dormir.

Va beure's el whiskey i em tornà a xiuxiuejar:

—Has parlat amb els rics de Kentucky?

—No.

—Cago en déna. Quina mosca t'ha picat? És que no vols tirar endavant en el món?

—Sí.

—Doncs per què no parles amb els rics de Kentucky? Podria ser que els caiguessis bé i et donessin una feina de mosso d'estable o alguna cosa, i podries anar pujant en comptes d'anar a Nova York, que allò sí que és una font de pecat, un pou de depravacions on els catòlics han de lluitar dia i nit per mantenir la fe. O sigui que per què no pots parlar amb una gent ben agradable de Kentucky i fer alguna cosa útil?

Sempre que el mossèn treia el tema de la gent de Kentucky, xiuxiuejava, i jo no sabia què dir. Si el meu germà Malachy fos aquí, se n'aniria de dret cap als rics i els deixaria encantats, i probablement l'adoptarien i li deixarien una herència de milions, a més dels estables, els cavalls de curses, una casa gran i minyones per netejar-la. Jo mai no havia parlat amb rics excepte per dir-los «Telegrama, senyora», i aleshores em deien que fes la volta i anés per la porta del servei, que això era la porta del davant, i que si ja no donava més de mi.

Això és el que volia dir al capellà, però tampoc no sabia com parlar amb ell. L'únic que sabia jo dels capellans era que deien la missa i totes les altres coses en llatí, que m'escoltaven els pecats en anglès i els perdonaven en llatí en nom de Nostre Senyor mateix, que és Déu. Ha de fer-se estrany ser capellà i despertar-te

al matí, ajagut allà, al llit, sabent que tens el poder de perdonar la gent o no, depenent de quin humor estiguis. Quan saps llatí i perdones pecats, et tornes poderós i costa de parlar amb tu perquè coneixes els secrets obscurs del món. Parlar amb un capellà és com parlar amb Déu en persona, i si dius el que no toca, ja estàs condemnat.

No hi havia ningú en aquell vaixell que pogués dir-me com havia de parlar amb els protestants rics i els capellans exigents. El meu oncle sobreafegit, Pa Keating, m'ho podria haver dit, però ell era a Limerick, on tot se li'n fumia una llufa. Jo sabia que si ell hi fos, refusaria completament parlar amb els rics i després li diria al capellà que ja podia pujar aquí dalt. Així és com m'agradaria ser a mi, però quan tens les dents i els ulls fets una merda, mai no saps què dir ni què fer.

A la biblioteca del vaixell hi havia un llibre, *Crim i càstig*, que vaig pensar que podria ser una bona novel·la de misteri i assassinats, encara que estigués plena d'uns noms russos estranyíssims. Vaig intentar llegir-lo en una gandula del pont, però l'argument em feia sentir incòmode: era la història d'un estudiant rus, Raskolnikov, que mata una vella, una prestamista, i aleshores intenta convèncer-se ell mateix que té dret als diners perquè la dona no fa cap bé al món i els seus diners li pagarien les despeses de la universitat per poder ser advocat i anar defensant persones com ell, que maten velles pels diners. Em feia sentir incòmode per l'època de Limerick en què jo tenia feina escrivint cartes amenaçadores per a una prestamista vella, la senyora Finucane, i quan es va morir asseguda en una cadira, jo li vaig agafar els diners per ajudar a pagar-me el viatge a Amèrica. Jo sabia que no havia mort la senyora Finucane, però li vaig agafar els diners, i això em feia gairebé tan dolent com Raskolnikov, i si em moria en aquell moment, ell seria el primer amb qui ensopegaria a l'infern. Podia salvar l'ànima confessant-me amb el capellà, i tot i que se suposa que ha d'oblidar els teus pecats així que et dóna l'absolució, tindria poder sobre mi i em miraria d'una manera estranya i em diria que anés a caure bé als protestants de Kentucky.

Vaig adormir-me llegint el llibre, i un mariner, un de coberta, va despertar-me per dir-me:

–Se li està mullant el llibre amb la pluja, senyor.

Senyor. Allà era jo, sortit d'un carreró de Limerick, i un home amb els cabells grisos em deia *senyor*, tot i que se suposa que no em podia ni parlar, segons diuen les normes. El primer oficial va explicar-me que a un mariner ras mai no li era permès de

parlar amb els passatgers excepte per dir-los «Bon dia» o «Bona nit». Em va explicar que aquest mariner en concret, el dels cabells grisos, havia estat oficial del *Queen Elizabeth*, però el varen acomiadar perquè el varen enxampar amb una passatgera de primera classe a la cabina d'ella, i el que estaven fent era motiu de confessió. Aquest home es deia Owen, i resultava curiós com passava el temps llegint a baix, i quan el vaixell atracava, baixava a terra amb un llibre i anava a llegir en un cafè mentre la resta de la tripulació s'emborratxaven com cosacs i els havien de tornar al vaixell amb taxis. El nostre propi capità li tenia tant de respecte, que el convidava a la seva cabina i prenien te i parlaven dels temps en què servien junts en un destructor anglès que varen torpedinar i tots dos s'havien quedat agafats a un rai enmig de l'Atlàntic, a la deriva, glaçats, i parlant de quan tornarien a Irlanda i es beurien una bona gerra i es menjarien una muntanya de cansalada amb col.

Owen va parlar-me l'endemà. Va dir-me que se saltava les normes però no podia estar-se de parlar amb algú en aquell vaixell que estigués llegint *Crim i càstig*. Prou que hi havia bons lectors entre la tripulació, però no anaven més enllà d'Edgar Wallace o Zane Gray, i ell donaria qualsevol cosa per parlar de Dostoievski. Volia saber si jo havia llegit *Els posseïts* o *Els germans Karamàzov*, i va fer cara de trist quan li vaig contestar que mai no n'havia sentit parlar. Va dir-me que així que arribés a Nova York havia d'anar corrents a una llibreria i comprar llibres de Dostoievski, i mai no tornaria a estar sol. Deia que tant era quin llibre de Dostoievski es llegís, sempre proporcionava alguna cosa per rumiar, i no hi ha res millor que això. Això és el que deia Owen, tot i que jo no tenia ni idea de què parlava.

Aleshores el capellà va acostar-se passejant pel pont, i Owen s'allunyà.

—Que parlaves amb aquell home? —va demanar el capellà—. Ja he vist que sí. Doncs et dic que no és una bona companyia. Això prou que ho veus tu, oi? M'ho han explicat tot d'ell. Amb els cabells grisos i encara fregant cobertes a la seva edat. Ja és ben curiós que puguis parlar amb els mariners de coberta, que no tenen cap mena de moralitat, però si et demano que parlis amb els protestants rics de Kentucky no trobes el moment.

—Només parlàvem de Dostoievski.

—Home!, Dostoievski! Ves quin bé et farà això a Nova York. No veuràs gaires rètols demanant una feina que exigeixi conèixer Dostoievski. No puc aconseguir que parlis amb els rics de

Kentucky però et passes hores assegut aquí fent-la petar amb els mariners. No t'acostis als mariners vells. Ja saps què són. Parla amb gent que et beneficiarà. Llegeix les vides dels sants.

Al llarg del marge de Nova Jersey del riu Hudson hi havia centenars de vaixells atracats l'un al costat de l'altre. Owen, el mariner, va explicar que eren els «Vaixells de la Llibertat», que duïen provisions a Europa durant la guerra i després, i que resultava trist pensar que els remolcarien i els desmantellarien a les drassanes.

—Però així són les coses —va dir—, i un vaixell no dura pas més que un gemec de puta.

El capellà em pregunta si tinc algú que m'esperi, i quan li dic que no, diu que puc anar amb ell amb tren fins a Nova York. Em vigilarà. Quan el vaixell atraca, agafem un taxi fins a la gran estació Union d'Albany, i mentre esperem el tren, ens prenem un cafè en unes tasses grosses i gruixudes i mengem pastís que ens serveixen en platets gruixuts. És la primera vegada que menjo merenga de llimona, i penso que si és així com mengen sempre a Amèrica, no passaré gens ni mica de gana i estaré de bon any, com diuen a Limerick. Tindrè Dostoievski per a la soledat i pastís per a la gana.

El tren no és com els d'Irlanda, on vas en un compartiment amb cinc persones més. Aquest tren té vagons llargs amb dotzenes de persones, i està tan atapeït que alguns han d'anar drets. Així que hi pugem, la gent deixa el seient al capellà.

–Gràcies –diu ell, i indica el seient del seu costat, i noto que les persones que han ofert el seient no estan contentes de veure'm seure-hi, perquè és fàcil veure que sóc un pelat.

Més endavant, en el vagó, hi ha gent que canta i riu i demana «la clau de l'església». El capellà explica que són estudiants que van a casa a passar el cap de setmana, i que «la clau de l'església» és l'obridor d'ampolles per a la cervesa. Diu que probablement són bons nois, però no haurien de beure tant, i espera que jo no em tornaré així quan visqui a Nova York. Diu que m'hauria de posar sota la protecció de la Mare de Déu i demanar-li que intercedeixi davant el seu Fill per mantenir-me pur i sobri i allunyat del mal. Pregarà per mi quan sigui a Los Angeles i dirà una missa especial per mi el 8 de desembre, la Immaculada Concepció. Vull preguntar-li per què se li ha acudit de triar aquesta festa, però no dic res perquè podria ser que tornés a fer-me la guitza amb els protestants rics de Kentucky.

Ell m'està explicant això, però jo somnio com seria fer d'estudiant en algun lloc d'Amèrica, en una facultat com les de les pel·lícules, on sempre hi ha un campanar blanc sense creu, perquè es vegi que és protestant, i hi ha nois i noies que passen pel campus i porten llibres gruixuts i somriuen amb dents com flocs de neu.

Quan arribem a l'estació Grand Central no sé cap on he d'anar. La mare m'havia dit que provés de trobar un vell amic, Dan Mac-Adorey. El capellà m'ensenya a fer servir el telèfon, però Dan no contesta.

–Bé –fa el capellà–, no puc deixar-te sol a la Grand Central. Diu al taxista que anem a l'hotel New Yorker.

Duem les bosses a una habitació on només hi ha un llit.

–Deixa les bosses –diu el capellà–. Menjarem alguna cosa a la cafeteria de baix. T'agraden les hamburgueses?

–No ho sé. No n'he menjat mai.

Mira al cel i diu a la cambrera que em porti una hamburguesa amb patates *franceses*, i que s'asseguri que la carn està ben feta, perquè sóc irlandès i nosaltres ho passem tot. És una vergonya el que els irlandesos fan amb la verdura. Diu que si en un restaurant irlandès endevines quina és la verdura que t'han posat, et donen el premi. La cambrera riu i contesta que ja ho veu. És mig irlandesa per la banda de mare, i sa mare és la pitjor cuinera del món. El marit era italià i ell sí que sabia cuinar, però el va perdre en la guerra.

La guerra, «*war*». Ho pronuncia diferent; la cambrera és com tots els americans que no volen pronunciar les erres finals. No sé per què no poden pronunciar les paraules en anglès com Déu les va fer.

M'agrada la merenga de llimona, però no m'agrada com hi ha americans que es mengen la *r* a final de paraula.

Mentre ens estem menjant l'hamburguesa, el capellà diu que hauré de passar la nit amb ell, i que demà ja veurem. Se'm fa estrany treure'm la roba davant d'un capellà, i no sé si hauria d'agenollar-me i fer veure que reso. Em diu que puc dutxar-me si en tinc ganes, i és el primer cop en la meua vida que em dutxo amb tota l'aigua calenta que vull i tant de sabó com vull, una pastilla per al cos i una ampolla per al cap.

Quan acabo, m'eixugo amb la tovallola gruixuda que hi ha plegada sobre la banyera, i em poso la roba interior abans de tornar a l'habitació. El capellà està assegut al llit, amb una tovallola embolicada al panxot, i parla per telèfon amb algú. Penja i se'm queda mirant.

–Mare de Déu, d'on has tret aquests calçons?

–Dels magatzems Roche, a Limerick.

–Si pengessis aquests calçons a la finestra d'aquest hotel, tot-hom es rendiria. Un consell: mai no permetis que els americans et vegin amb aquests calçons. Es pensaran que acabes de sortir

de l'illa d'Ellis, on arriben els immigrants. Compra't eslips. Saps què són els eslips?

–No.

–És igual, compra-te'n. Un noi com tu hauria de dur eslips. Ets als Estats Units d'Amèrica, ara. D'acord, fica't al llit.

I em quedo estranyat, perquè no hi ha ni rastre de pregària, i això és el primer que es podria esperar d'un capellà. Se'n va al bany, però així que hi ha entrat, treu el cap i em pregunta si m'he eixugat.

–Sí.

–Doncs no has tocat la tovallola, o sigui que amb què t'has eixugat?

–Amb la tovallola que hi ha al costat de la banyera.

–Què? Això no és una tovallola. Això és l'estora. És el que trepitges quan surts de la dutxa.

Em veig en un mirall que hi ha sobre l'escriptori, i m'estic posant vermell i no sé si hauria de dir-li al capellà que em sap greu el que he fet o quedar-me callat. Costa saber què s'ha de fer quan t'equivoques en la primera nit a Amèrica, però estic segur que d'aquí a no res seré un ianqui normal que ho fa tot bé. Demanaré la meva hamburguesa, de les patates fregides en diré *franceses*, faré broma amb les cambres i mai no tornaré a eixugar-me amb l'estora del bany. Algun dia em menjaré les erres al final, però no ho faré si torno a Limerick. Si mai tornés a Limerick amb un accent americà, dirien que tinc ínfules i que se m'ha fet un cul gros com a tots els ianquis.

El capellà surt del bany, embolicat amb una tovallola, i es va donant copets a la cara amb les mans i se sent una olor deliciosa de perfum a l'aire. Diu que no hi ha res tan refrescant com la loció d'afaitat, i que puc posar-me'n una mica si vull. És allà, al bany. No sé ni què dir ni què fer. Li hauria de dir «No, gràcies», o hauria de sortir del llit i anar fins al lavabo i banyar-me amb loció d'afaitat? Mai no havia sentit de ningú a Limerick que es posés coses a la cara després d'afaitar-se, però suposo que a Amèrica és diferent. Ara lamento no haver buscat un llibre que m'expliqués què cal fer en la primera nit en un hotel de Nova York amb un capellà, quan és probable que quedis com un ximple a cada moment.

–I doncs? –fa el capellà.

–Ah, no, gràcies –li contesto.

–Com vulguis.

I noto que està una mica impacient, tal com es posava quan jo no volia parlar amb els protestants rics de Kentucky. Podria

dir-me fàcilment que me n'anés, i jo em quedaria al carrer, amb la maleta marró i cap lloc on anar de Nova York. No vull arriscar-m'hi, o sigui que li dic al capellà que potser sí que em posaré la loció d'afaitat. Mou el cap amb resignació i em diu que d'acord.

Em veig al mirall del bany mentre em poso la loció d'afaitat i em dic que no vaig bé: si a Amèrica les coses són així, em sap greu haver-me'n anat d'Irlanda. Ja resulta prou difícil haver vingut fins aquí, i a més els capellans et critiquen perquè no has tocat el dos amb els protestants rics de Kentucky, per la teva ignorància en el tema de les estores de bany, per l'estat de la roba interior i pels dubtes relacionats amb la loció d'afaitat.

El capellà ja és al llit, i quan surto del bany em diu:

–Au, fica't al llit. Demà tenim un dia llarg.

Aixeca la roba del llit perquè m'hi posi i és un esglai veure que no porta res.

–Bona nit –diu.

Apaga el llum i comença a roncar sense ni dir una avemaria ni cap pregària abans d'adormir-se.

Jo sempre havia pensat que els capellans es passaven hores de genolls abans d'adormir-se, però aquest home deu trobar-se en un gran estat de gràcia i no deu tenir gens ni mica de por de morir. No sé si tots els capellans deuen ser així, i se'n van nus al llit. Costa adormir-se amb un capellà despullat que ronca a tocar de tu. Aleshores em pregunto si el papa i tot se'n va al llit en aquell estat o si té una monja que li porta un pijama amb els colors papals i l'escut d'armes papal. No sé com deu treure's aquella llarga túnica blanca que porta, si se la treu pel cap o si la deixa caure a terra i aleshores aixeca els peus per sortir-ne. Un papa vell mai no se la podria treure pel cap, i probablement hauria de cridar un cardenal que passés per allà perquè li donés un cop de mà, si no era que el cardenal també era massa vell i podria ser que hagués de cridar una monja, si no era que el papa no duia res a sota de la túnica blanca, cosa que el cardenal sabria perquè no hi ha cap cardenal al món que no sàpiga què porta el papa, perquè tots volen ser papes i s'impacienten perquè es mori l'actual. Si fan entrar una monja, s'ha d'endur la túnica blanca perquè la rentin a les profunditats fumejants de la bugaderia del Vaticà d'altres monges i novícies que canten himnes i lloen el Senyor pel privilegi de rentar tota la roba del papa i del Col·legi de Cardenals, excepte la roba interior, que la renten en una altra sala unes monges velles que són cegues i no és probable que els vinguin pensaments pecaminosos per culpa del que tenen a les

mans, i el que jo tinc a les mans és el que no hauria de tenir en presència d'un capellà al llit, i per un cop en la vida, resisteixo el pecat i em tomo de costat i m'adormo.

L'endemà el capellà troba al diari una habitació moblada per sis dòlars i vol saber si m'ho puc permetre fins que tingui feina. Anem al carrer Seixanta-vuit Est i la dispesera, la senyora Austin, em porta a dalt per ensenyar-me l'habitació. És un final de passadís, tancat amb un envà i amb una finestra que dona al carrer. Amb prou feines hi ha lloc per al llit i una calaixera petita amb un mirall i una taula, i si estenc els braços toco les parets de banda i banda. La senyora Austin diu que és una habitació molt maca i que tinc sort que no l'hagin agafada de seguida. La senyora Austin és sueca, i s'adona que sóc irlandès. Espera que no begui, i si bec, no he de portar noies a aquesta habitació sota cap circumstància, ni borratxo ni sobri. Res de noies, res de menjar, res de beguda. Els escarabats ensumen el menjar a un quilòmetre de distància, i un cop són a dins ja no te'ls treus mai del damunt.

—Evidentment a Irlanda mai no heu vist ni un escarabat —diu—. Allà no hi ha menjar. L'únic que feu els irlandesos és beure. Els escarabats es moririen de fam o es convertirien en alcohòlics. No cal que m'ho expliquis: jo ja ho sé. Ma germana està casada amb un irlandès, la pitjor cosa que ha fet en sa vida. Els irlandesos són fabulosos per sortir-hi, però no t'hi casis mai.

Agafa els sis dòlars i diu que en necessita sis més per al dipòsit, em dona un rebut i em diu que puc instal·lar-me quan vulgui aquell mateix dia, i que es refia de mi perquè he vingut amb aquell capellà tan agradable, tot i que ella personalment no és catòlica, ja n'hi ha prou que sa germana es casés amb un catòlic, un irlandès, que Déu la valgui, i prou que ho està pagant.

El capellà torna a parar un taxi perquè ens porti a l'hotel Biltmore, just al davant de l'estació Grand Central. Diu que és un hotel famós i que anirem al quarter general del Partit Demòcrata i que si ells no poden trobar feina a un noi irlandès, ningú altre no pot trobar-ne.

Al passadís un home ens passa pel costat.

—Saps qui és? —xiuxiueja el capellà.

—No.

—És clar. Si no saps quina és la diferència entre una tovallola i una estora, com podries saber que és el gran *Amo* Flynn, del Bronx, l'home més poderós d'Amèrica després del president Truman.

El gran Amo prem el botó de l'ascensor i mentre s'espera es fica un dit al nas, mira el que en treu i ho llença sobre la catifa. D'això la mare en diria buscar petroli. Així són les coses a Amèrica. M'agradaria dir-li al capellà que estic segur que De Valera no faria burilles d'aquesta manera i que mai no es trobaria el bisbe de Limerick que se'n va al llit despullat. M'agradaria dir-li al capellà què penso del món en general, on Déu et castiga amb mal als ulls i mal a les dents, però no puc per por que torni a engegar amb els protestants rics de Kentucky i l'oportunitat de la meua vida que m'he deixat perdre.

El capellà parla amb una dona al taulell del Partit Demòcrata i la dona agafa el telèfon.

—Tenim un nano aquí... —diu per telèfon—, acaba de desembarcar... Tens el batxillerat? No, no té el títol..., bé, què se'n pot esperar... La vella Irlanda encara és un país pobre... Sí, el faré pujar.

Dilluns al matí m'he de presentar al senyor Carey, al pis vint-i-dos, i em posarà a treballar aquí mateix, a l'hotel Biltmore, i quina sort que tinc de trobar feina acabat de desembarcar.

Això és el que diu la dona, i el capellà li contesta:

—Aquest és un gran país i els irlandesos ho deuen tot al Partit Demòcrata, Maureen, i tu acabes de guanyar un altre vot per al partit si aquest nano vota mai, ha, ha.

El capellà em diu que torni a l'hotel i que ell em vindrà a recollir després per sopar. Diu que puc anar-hi a peu, que els carrers van cap a l'est i l'oest, les avingudes cap al nord i el sud, i no tindrè cap problema. Només he de travessar el Quaranta-dos fins a la Vuitena Avinguda i tirar cap al sud fins que arribi a l'hotel New Yorker. Puc llegir un diari o un llibre o dutxar-me si prometo no acostar-me a l'estora, ha, ha.

—Si tenim sort —diu—, pot ser que ens trobem amb el gran Jack Dempsey en persona.

Jo li dic que preferiria trobar-me Joe Louis si és possible, i replica secament:

—Val més que aprenguis a ajuntar-te amb els teus.

Al vespre, el cambrer del bar Dempsey somriu al capellà.

—En Jack no hi és, pare. Ha anat al *Gadden* a mirar un pes mitjà de Nova *Jersi*.

Gadden, Jersi. El primer dia a Nova York i la gent ja parla com els gàngsters de les pel·lícules que veia a Limerick.

–Aquest jove amic meu és de la vella Irlanda i preferiria conèixer en Joe Louis –diu el capellà, i es posa a riure.

El cambrer també riu, i contesta:

–És que està verd, pare. Ja n'aprendrà. Doni-li sis mesos en aquest país i correrà com un dimoni quan vegi un morè. I què vol prendre, pare? Alguna coseta abans de sopar?

–Posa'm un martini sec, doble, i que sigui sec i amb una pell.

–I el verd?

–Es prendrà..., doncs què et prendràs?

–Una cervesa, si us plau.

–Tens els divuit, nano?

–Dinou.

–Doncs no ho sembla, però tant se val mentre vagis amb el pare. Oi, pare?

–Oi. Jo el vigilo. No coneix ningú de Nova York i el deixaré instal·lat abans d'anar-me'n.

El capellà es beu el martini doble i en demana un altre amb el bistic. Em diu que hauria de rumiar-me fer-me capellà. Ell em podria proporcionar una feina a Los Angeles, i jo faria una vida regalada amb vídues que es moririen i m'ho deixarien tot, incloent-hi les filles, ha, ha.

–Cony quin martini, amb perdó.

Es menja gairebé tot el tall de carn i li diu al cambrer que porti dos pastissos de poma amb gelat, i que ell es prendrà un Henessy doble per tirar-ho tot avall. Només es menja el gelat, es beu la meitat del Henessy i s'adorm amb la barbeta sobre el pit, que puja i baixa.

El cambrer perd el somriure.

–Hòstia, ha de pagar. On té la cartera de l'hòstia? A la butxaca del darrere, nano. Passa-me-la.

–No puc robar a un capellà.

–No li estàs robant pas. És que paga el compte, i tu necessitaràs un taxi per dur-lo a casa.

Dos cambrers m'ajuden a entrar-lo en un taxi i dos grums de l'hotel New Yorker l'arrossegueu pel passadís fins a l'ascensor, el puguen i el deixen caure al llit. Els grums em diuen:

–Una propina d'un dòlar estaria bé, un dòlar per a cada un, nano.

Se'n van, i jo em pregunto què se suposa que he de fer amb un capellà borratxo. Li trec les sabates com ho fan a les pel·lícules quan algú es mor, però ell s'incorpora i corre cap al lavabo, i s'hi

passa molta estona vomitant, i quan torna es va traient la roba, la llença a terra: el coll, la camisa, els pantalons, la samarreta i els calçotets. Es deixa caure d'esquena al llit i veig que està en un estat d'excitació amb la mà agafada.

–Vine aquí amb mi –diu.

Jo em tiro enrere.

–Ah, no, pare.

Ell rodola i baixa del llit, baveja i put de beguda i vòmits, i intenta engrapar-me la mà perquè l'hi posi a sobre, però jo tiro enrere encara més de pressa fins que surto per la porta i sóc al passadís, i ell està dret a la porta, un capellanet gras que em crida:

–Ai, torna, fill, torna, ha sigut la beguda. Mare de Déu, ho sento.

Però l'ascensor és obert, i no puc explicar a la gent respectable que hi ha a dins i que em miren que he canviat d'idea, que tornaré amb aquest capellà que, per començar, volia que jo fos educat amb uns protestants rics de Kentucky perquè pogués tenir una feina netejant estables i que ara remena l'estri per mi d'una manera que de segur que és un pecat mortal. No és pas que jo estigui en estat de gràcia, no, de cap manera, però esperarieu que un capellà donés bon exemple i no que muntés un espectacle en la meva segona nit a Amèrica. He d'entrar a l'ascensor i fer veure que no sento el capellà, que baveja i plora, dret i nu a la llinda de la seva habitació. A la porta principal de l'hotel hi ha un home guarnit com un almirall, i em diu:

–Taxi, senyor?

–No, gràcies –li contesto.

–D'on és vostè? –pregunta.

–Ui, de Limerick.

–Doncs jo sóc de Roscommon, fa quatre anys que sóc aquí.

He de preguntar a l'home de Roscommon com s'arriba al carrer Seixanta-vuit Est, i em diu que camini cap a l'est pel carrer Trenta-quatre, que és ample i està ben il·luminat, fins que arribi a la Tercera Avinguda i pugui agafar el metro elevat. O si vaig llest puc tirar amunt fins que arribi al meu carrer.

–Bona sort –em diu–, faci's amb els seus i vigili els porto-riquenys, tots duen navalla i tothom sap que tenen la sang calenta. Camini per la llum seguint l'extrem de la vorera, o li saltaran a sobre des dels portals foscos.

L'endemà al matí el capellà truca a la senyora Austin i li diu que jo hauria d'anar a buscar la maleta.

–Entra, la porta és oberta –contesta quan truco.

Duu el vestit negre; està assegut a l'altra banda del llit, d'esquena a mi, i la maleta és a tocar de la porta.

–Agafa-la –diu–. Me'n vaig uns quants mesos a un retir a Virgínia. No vull mirar-te i no vull tornar a veure't mai més, perquè el que va passar va ser terrible i no hauria passat si haguessis fet servir el cap i te n'haguessis anat amb els protestants rics de Kentucky. Adéu.

Costa saber què se li ha de dir a un capellà de mal humor, que et dóna l'esquena i que et culpa de tot, o sigui que l'únic que puc fer jo és agafar la maleta i baixar amb l'ascensor i preguntar-me com és que un home que perdona els pecats pot pecar ell i després culpar-me a mi. Sé que si jo fes una cosa així, emborratxar-me i empenyar els altres perquè em toquessin, admetria que ho havia fet. Només això: ho he fet. I com pot culpar-me a mi només perquè vaig negar-me a parlar amb uns protestants rics de Kentucky? Potser és així com ensenyen als capellans. Potser costa escoltar els pecats de la gent un dia sí i un altre també si n'hi ha uns quants que voldries cometre tu i tot, i quan beus alguna cosa tots els pecats que has sentit exploten dintre teu i ets com tots els altres. Sé que jo mai no podria ser un capellà i escoltar aquells pecats a totahora. Seria en un estat d'excitació permanent, i el bisbe se n'afartaria, d'enviar-me al retir de Virgínia.

Quan ets irlandès i no coneixes ni una ànima a Nova York i passeges per la Tercera Avinguda amb els metros que petarrellegen per la via elevada, sents un gran consol de descobrir que pràcticament no hi ha cap bloc que no tingui un bar irlandès: el Costello, la Pedra de Blarney, la Rosa de Blarney, el P. J. Clarke, el Breffni, la Casa de Leitrim, la Casa de Sligo, el Shannon, el Trenta-dos d'Irlanda, el Tot Irlanda. Vaig beure'm la primera gerra a Limerick quan tenia setze anys i em vaig marejar i mon pare gairebé va destruir la família i va destruir-se ell mateix amb la beguda, però em sento sol a Nova York i Bing Crosby em crida des de les màquines de discos quan canta «Galway Bay» i els trèvols irlandesos de neó fan pampallugues com no s'ha vist mai a Irlanda.

Darrere la barra del Costello hi ha un home amb aspecte d'enfadat i està cridant a un client:

–Se me'n refot que tingueu deu títols. Sé més coses de Samuel Johnson del que vós sabeu de la vostra mà, i si no us comporteu adequadament, us trobareu al carrer. Ja ho he dit tot.

–Però... –fa el client.

–Fora! –crida l'home enfadat–. En aquesta casa no us servirem més begudes.

El client s'entafora el barret i surt a gambades, i l'home enfadat es tomba cap a mi.

–I tu –pregunta–, tens els divuit?

–Sí, senyor. En tinc dinou.

–I jo com ho sé?

–Duc el passaport, senyor.

–I què fa un irlandès amb un passaport americà?

–Vaig néixer aquí, senyor.

Em deixa que em begui dues cerveses de quinze centaus i em diu que valdria més que passés el temps a la biblioteca en comptes de fer-ho en bars com la resta de la nostra miserable raça. Em diu que el doctor Johnson es bevia quaranta tasses de te al dia i que va tenir el cap clar fins a la fi. Li pregunto qui era el doctor Johnson i em mira malament, se m'enduu la gerra i em diu:

–Surt d'aquest bar. Tira cap a l'oest pel carrer Quaranta-dos fins que arribis a la Cinquena. Veuràs dos grans lleons de pedra. Puja les escales entre aquells dos lleons, treu-te un carnet de la biblioteca i no siguis un idiota com la resta dels fangadors irlandesos, que així que desembarquen del vaixell ja van idiotitzats del mam. Llegeix-te en Johnson, llegeix-te en Pope i deixa estar els irlandesos.

Vull preguntar-li què en pensa de Dostoievski, però ell assenyala la porta:

–No tornis fins que hakis llegit *Les vides dels poetes*. Apa. Fora.

És un dia tebi d'octubre i no tinc res més per fer a banda del que m'han dit, i quin mal hi ha de pujar fins a la Cinquena Avinguda on hi ha els lleons? Les bibliotecàries són agradables. És clar que em puc treure el carnet de la biblioteca, és tan bonic veure els joves immigrants que fan servir la biblioteca. Puc endur-me quatre llibres si vull, sempre que els torni abans de la data límit. Els demano si em puc endur un llibre que es diu *Les vides dels poetes*, de Samuel Johnson.

–Caram, caram –diuen–, llegeixes en Johnson!

Vull explicar-los que jo mai no he llegit res de Johnson, però tampoc no vull que deixin d'admirar-me. Em diuen que volti tant com vulgui, que faci un cop d'ull a la sala de lectura principal de la tercera planta. No s'assemblen gens ni mica a les bibliotecàries d'Irlanda, que feien guàrdia i protegien els llibres dels que eren com jo.

La visió de la sala de lectura principal, que s'estén cap al nord i cap al sud, em fa rodar el cap. No sé si són les dues cerveses que m'he pres o l'emoció del segon dia a Nova York, però em vénen ganes de plorar quan contemplo els quilòmetres de prestatges i sé que mai no podré llegir tots aquells llibres encara que visqui fins a la fi del segle. Hi ha hectàrees de taules lluent, amb persones de tota mena que hi seuen i llegeixen tant com volen, set dies a la setmana, i ningú no els molesta mentre no s'adormin i ronquin. Hi ha seccions de llibres anglesos, irlandesos, nord-americans, literatura, història, religió, i m'agafen calfreds de pensar que puc venir aquí en qualsevol moment i llegir el que vulgui, tanta estona com vulgui, mentre no ronqui.

Torno al Costello amb quatre llibres sota el braç. Vull ensenyar a l'home enfadat que tinc *Les vides dels poetes*, però no hi és. El cambrer diu que devia ser el senyor Costello en persona, que

es despatxava amb Johnson, i mentre el cambrer parla, l'home enfadat surt de la cuina.

–Ja has tornat? –pregunta.

–Tinc *Les vides dels poetes*, senyor Costello.

–Pots tenir *Les vides dels poetes* sota l'aixella, jove, però no les tens al cap, o sigui que vés-te'n a casa i llegeix.

És dijous, i no tinc res a fer fins que comenci la feina dilluns. Com que no tinc cadira, sec al llit de la meva habitació moblada i llegeixo fins que la senyora Austin truca a la porta a les onze i em diu que no és milionària i que la política de la casa és que s'apaguin els llums a les onze per controlar la factura de l'electricitat. Apago el llum i m'estiro al llit mentre escolto Nova York, la gent que parla i riu, i em pregunto si mai seré part de la ciutat, si seré allà fora parlant i rient.

Tornen a trucar a la porta, i un jove amb els cabells vermells i accent irlandès em diu que és John Clifford i que si em ve de gust una cervesa ràpida, perquè treballa en un edifici de l'East Side i ha de ser-hi al cap d'una hora. No, no vol anar a un bar irlandès. No vol saber-ne res, dels irlandesos, o sigui que anem al Rhinelander, al carrer Vuitanta-sis, on Tom m'explica que va néixer a Amèrica però se'l varen endur a Cork, i va escapar-se'n tan de pressa com va poder allistant-se a l'exèrcit americà per passar tres bons anys a Alemanya, quan podies sucar deu vegades per un cartró de cigarretes o una lliura de cafè. A la banda del darrere del Rhinelander hi ha una pista de ball i un grup que toca, i Tom demana per ballar a una noia que seu en una taula.

–Vinga –em diu–, demana-li per ballar a l'amiga.

Però jo no sé ballar i no sé com demanar a una noia per ballar. No sé res de les noies. Com he de saber-ne res si he crescut a Limerick? Tom demana a l'altra noia que balli amb mi, i la noia em porta a la pista. No sé què he de fer. Tom segueix els passos i giravolta i jo no sé si anar endavant o enrere amb aquesta noia als braços. Em diu que li estic trepitjant les sabates, i quan li demano perdó, diu:

–Deixa-ho córrer. No tinc ganes de fer l'ànec.

Torna a la seva taula i la segueixo amb la cara encesa. No sé si seure a la seva taula o tornar a la barra, fins que ella diu:

–T'has deixat la cervesa al taulell.

M'alegro de tenir una excusa per anar-me'n, perquè no sabria què dir si segués. Estic segur que no li interessaria gens si li expliqués que em passo les hores llegint *Les vides dels poetes*, de Johnson, o si li expliqués com em vaig emocionar a la biblioteca

del carrer Quaranta-dos. Potser hauria de buscar un llibre a la biblioteca que expliqués com parlar a les noies, o potser ho hauria de demanar a Tom, que riu i balla i no té cap problema amb la conversa. Torna a la barra i explica que trucarà per dir que està malalt, o sigui que no va a treballar. Ha caigut bé a la noia, i ella el deixarà que l'acompanyi a casa. Em xiuxiueja que podria ser que suqués, i això vol dir que podria ser que se n'anés al llit amb ella. L'únic problema és l'altra noia. Tom l'anomena «la meva» noia.

–Vinga –diu–. Pregunta-li si la pots acompanyar a casa. Anem a seure a la seva taula i l'hi pots demanar.

La cervesa m'està fent efecte i em sento més valent i no em fa vergonya seure a la taula d'unies noies i parlar de Tim Costello i del doctor Samuel Johnson. Tom em burxa amb el colze i xiuxiueja:

–Hòstia, prou del serial d'en Samuel Johnson, demana-li per dur-la a casa.

Quan miro la noia, en veig dues, i no sé a quina he de demanar-l'hi, però si miro entre totes dues només en veig una, i és a aquesta a qui pregunto.

–A casa? –diu–. Te'n burles. Estàs de broma. Sóc secretària, secretària particular, i tu no tens ni el batxillerat. És que t'has mirat al mirall darrerament?

Riu, i la cara se m'encén un altre cop.

Tom fa una tirada llarga de cervesa i jo m'adono que sóc inútil amb aquestes noies, o sigui que me'n vaig i baixo per la Tercera Avinguda i de tant en tant faig una ullada al meu reflex als aparadors, i perdo l'esperança.